

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА СФЕРИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Каглинський Олег Євгенович,

начальник відділу

Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки

та судових експертиз Служби безпеки України

У даній науковій статті окреслюється проблематика забезпечення та удосконалення правового забезпечення діяльності Служби безпеки України як суб'єкта сфери безпеки і оборони.

Визначено мету, завдання та принципи діяльності Служби безпеки України. Проаналізовано місце, роль та правовий статус СБУ у системі органів державної влади України, систематизовано та надано характеристику нормативно-правовим основам організації та діяльності органів Служби безпеки України з формально-юридичної та змістовної точки зору, класифіковано повноваження СБУ та її підрозділів у сфері забезпечення правоохоронної діяльності, охарактеризовано особливості механізму діяльності правоохоронних органів, які забезпечують державну безпеку України під час реалізації конституційного права людини на безпеку, узагальнено норми сучасного права, що регламентують основи правового статусу особи та обов'язок щодо їх неухильного дотримання під час реалізації правоохоронної функції держави щодо забезпечення безпеки особистості, суспільства та держави, розроблено та запропоновано конкретні науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання організації та діяльності органів Служби безпеки України.

Метою дослідження є виявлення, наукове осмислення та аналіз формально-юридичної та змістовної сторін правового статусу Служби безпеки України у сучасному демократичному суспільстві.

Автор приходить до **висновку**, що можна виділити такі завдання СБУ: виявлення та усунення причин та умов, що можуть призвести до проявів тероризму; захист людини і громадянина, суспільства та держави; попередження, своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам безпеці України; мінімізація суспільно небезпечних наслідків терористичних дій; налагодження ефективної взаємодії уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськістю та розширення сфери протидії тероризму; організація міжнародного співробітництва у сфері боротьби з тероризмом; припинення розвідувальних, терористичних та інших протиправних посягань на національну безпеку України з боку іноземних спецпідрозділів і організацій, груп осіб та осіб тощо.

Ключові слова: Служба безпеки України, протидія, повноваження, принципи, організаційні форми, безпека, оборона, нормативно-правовий акт, інформаційно-аналітична робота.

Kahlynskyi Oleh. Legal principles of activities of the Security Service of Ukraine as an entity in the sphere of security and defense

This scientific article outlines the issues of ensuring and improving legal support for the activities of the Security Service of Ukraine as a subject of the security and defense sphere.

The purpose, tasks and principles of the activity of the Security Service of Ukraine were determined. The place, role and legal status of the Security Service of Ukraine in the system of state authorities of Ukraine were analyzed, the normative and legal bases of the organization and activity of the Security Service of Ukraine were systematized and characterized from a formal, legal and substantive point of view, classified the powers of the Security Service of Ukraine and its divisions in the field of law enforcement activities, the peculiarities of the mechanism of the law enforcement agencies that ensure the state security of Ukraine in the implementation of the constitutional human right to security are characterized, the norms of modern law regulating the fundamentals of a person's legal status and the obligation to strictly observe them are summarized in the implementation of the law enforcement function of the state to ensure the safety of the individual, society and the state, specific scientific and practical recommendations

were developed and proposed to improve the legal regulation of the organization and activities of the Security Service bodies of Ukraine.

The purpose of the study is to identify, scientifically understand and analyze the formal, legal and substantive aspects of the legal status of the Security Service of Ukraine in a modern democratic society.

The author comes to the **conclusion** that it is possible to single out the following tasks of the SBU: identifying and eliminating the causes and conditions that can lead to manifestations of terrorism; protection of man and citizen, society and the state from terrorism; prevention, timely detection and prevention of external and internal threats to the security of Ukraine; minimization of socially dangerous consequences of terrorist actions; establishment of effective interaction of authorized bodies of state power, local self-government bodies with the public, and expansion of the sphere of combating terrorism; organization of international cooperation in the field of combating terrorism; termination of intelligence, terrorist and other illegal encroachments on the national security of Ukraine by foreign special forces and organizations, groups of persons and persons, etc.

Key words: Security Service of Ukraine, countermeasures, powers, principles, organizational forms, security, defense, normative legal act, information and analytical work.

Постановка проблеми. Актуальність зазначеного наукового дослідження визначається теоретичною та практичною значимістю питань, що стосуються правоохоронної діяльності Служби безпеки України та забезпечення нею національної безпеки країни у закріплених за нею сферах. Сьогодні слово «безпека» набуло нового звучання. Це особлива цінність, яку треба обстоювати, за яку треба виборювати. Громадянам України, нашому суспільству та державі кинуті низку викликів як усередині країни, так і за її межами. Глобалізація торкнулася як економіки, гуманітарної сфери, а й злочинного світу. Особливу загрозу сьогодні становить збройна агресія Росії проти України, а також транснаціональні злочинні угруповання, в руках яких є наркотрафік, торгівля людьми, зброєю. Ще не пішло в минуле таке явище, як шпигунство з боку іноземних держав. Навпаки, воно набуло нових форм. Так, з розвитком інформаційних технологій виникло таке явище, як кіберзлочинність, та актуалізувалося питання про боротьбу з інформаційним шпигунством, у тому числі і за вищими особами держав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Очевидно, що ефективну правову основу діяльності Служби безпеки України неможливо збудувати без її наукового аналізу та осмислення. Окремі проблеми правоохоронної діяльності, безпеки і навіть деякі питання правового статусу органів Служби безпеки раніше ставали предметом наукових досліджень. Вивченням основ правоохоронної діяльності та правового

регулювання забезпечення безпеки, розробкою понять правоохоронної діяльності, національної та державної безпеки, загроз безпеці займалися в вітчизняній науковці: М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, О.В. Батраченко, М.М. Бурбика, І.П. Голосніченко, Н.В. Гришина, С.Д. Гусарєв, Є.В. Зозуля, Р.А. Калюжний, Ю.І. Коваленко, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, А.М. Куліш, Р.С. Мельник, О.М. Музичук, О.М. Резнік, В.О. Січкарь, А.О. Собакарь, О.Д. Терещук, В.Д. Чернадчук, Ю.С. Шемшученко. Проте життєві реалії, що стрімко змінюються, вимагають оперативного і адекватного реагування, в тому числі і в законотворчій діяльності. В ідеальному варіанті, коли такі зміни прогнозовані. Тут неоціненну допомогу може надати наука.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є виявлення, наукове осмислення та аналіз формально-юридичної та змістовної сторін правового статусу Служби безпеки України у сучасному демократичному суспільстві.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Президент Володимир Зеленський підписав указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Згідно з указом, воєнний стан вводиться в дію 24 лютого 2022 року о 5:30 строком на 30 діб. Таке рішення прийнято на підставі військової агресії Росії проти України, відповідно до пропозиції РНБО та положень законодавства України [1].

У період активних військових дій Україна зустрівалася з такими викликами, як

тероризм, екстремізм, транснаціональна організована злочинність, а також низка інших існуючих та потенційних зовнішніх та внутрішніх загроз. Тому дедалі частіше говорять про проблематику забезпечення національної безпеки. Під національною безпекою України розуміється стан захищеності особистості, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз, при якому забезпечуються реалізація конституційних прав і свобод громадян України, гідні якість та рівень їхнього життя, суверенітет, незалежність, державна та територіальна цілісність, а також стійкий соціально-економічний розвиток [2, с. 81].

Національна безпека включає оборону країни і всі види безпеки, передбачені Конституцією та законодавством України, насамперед державну, громадську, інформаційну, екологічну, економічну, транспортну, енергетичну безпеку, безпеку особистості [3, с. 15].

Зазначимо, що не всі дослідники однозначно сприймають термін «національна безпека». Так, А. Кордесман (*Anthony H. Cordesman (2021)*) зазначає: «Для законодавства поняття «національний» надто туманне та малопродуктивне. Воно придатне більше для політичних дискусій з їхніми загальними та емоційними міркуваннями про «нації», «національності», «національні інтереси» та ін. [4].

Діяльність Служби безпеки України здійснюється за такими основними напрямками: контррозвідувальна діяльність; боротьба з тероризмом; боротьба зі злочинністю; розвідувальна діяльність; прикордонна діяльність; забезпечення інформаційної безпеки. Інші напрями діяльності служби безпеки визначаються законодавством України.

Як і будь-яка виконавчо-розпорядча діяльність, діяльність Служби безпеки України спрямована на досягнення певних результатів і ґрунтується на принципах, визначених законодавством України. Ці основні ідеї визначають зміст і спрямованість його діяльності в суміжних сферах, характеризують його призначення у сфері правоохоронної діяльності. Ці цілі, завдання та принципи закріплені в Конституції, законодавстві України, міжнародних нормативно-правових актах та визначають основні засади діяльності СБУ. Мета

та місія Служби безпеки України характерні для її завдань, які визначають зміст і спрямованість її діяльності, у тому числі і у сфер забезпечення національної безпеки та протидії тероризму. Від правильності та точності їх визначення законодавством залежить ефективність роботи правоохоронного органу та результати його діяльності [5, с. 22].

За словами Ю.В. Гаруста, структура правового статусу СБУ включає структурно-організаційний, функціонально-цільовий, компетенційний блоки, підконтрольність, відповідальність правоохоронного органу та гарантії його діяльності [14, с. 123]. Така структура правового статусу визначається спеціальними завданнями та повноваженнями Служби безпеки України, особливим порядком її утворення, реорганізації, ліквідації, контролю, підзвітності, управління, кадрового формування, призначення та звільнення працівників [15].

Водночас вважаємо, що СБУ не має регулюватися ізольовано, оскільки є невід'ємною частиною організаційно-структурних елементів. Дискусійним є також віднесення запобіжних заходів до правової структури СБУ, оскільки включення їх до елементів правового статусу спостерігається переважно у наукових роботах, присвячених приватним суб'єктам, тоді як для публічних суб'єктів законодавство загалом їх не передбачає [15].

З позиції О. Грідіна, правовий статус Служби безпеки України – це встановлений законодавством режим виконання повноважень спеціалізованого органу, повноважень, завдань та форм діяльності у сфері забезпечення національної безпеки України [16, с. 302].

При цьому цілком очевидно, що вчений суттєво обмежує зміст правового статусу Служби безпеки України, залишаючи поза увагою структурні елементи спецслужби, відповідальність, а також інші важливі елементи. Аналізуючи вищевказані підходи до розуміння правового статусу СБУ, робимо висновок, що він становить визначене нормами права становище Служби безпеки України у системі інших правоохоронних органів, що знаходить своє закріплення у завданнях, меті, організаційній структурі, функціях, компетенції, відповідальності спецслужби.

Так, слід погодитися з Т. Момотенко, що вирішальним фактором у діяльності правоохоронних органів є їх завдання та функції: метою діяльності є виконання покладених на них законом завдань, які невіддільні від цілей та завдання правоохоронних органів. Функції правоохоронних органів слід розглядати як відносно самостійні та якісно однорідні складові частини діяльності, що мають ознаки цільової спрямованості, провідної спрямованості основної діяльності, із чим варто погодитися [17, с. 128].

Відповідно до положень статті 1 Закону України «Про Службу безпеки України» можна зробити висновок, що метою діяльності спецслужби є забезпечення національної безпеки України, а однією з її складових частин є фінансово-економічна безпека країни. Зміст статті 2 вищезазначеного закону свідчить про нерозривний зв'язок між метою та завданнями Служби безпеки України, серед яких запобігання, виявлення, припинення та розкриття корупції та організованої злочинності у сфері управління, а також інших протиправних дій, які створюють безпосередню загрозу життєво важливим інтересам України [9].

Тобто зазначена стаття фактично свідчить про наявність у Служби безпеки України повноважень у сфері захисту національної безпеки держави. Водночас законодавець не роз'яснив функції спецслужби, що, на наш погляд, є серйозною хибою в розумінні правового статусу СБУ. Говорячи про елементи організаційної структури правового статусу СБУ, слід підкреслити, що вона включає такі елементи: порядок утворення та ліквідації, приналежність, організаційну структуру. Основними елементами організаційної структури, у свою чергу, є: апарат та територіальні органи; керівництво органу (керівник, його заступники); підприємства, установи, організації, які належать до сфери його управління; дорадчі, консультативні та інші допоміжні органи [18].

У Законі України «Про Службу безпеки України» чітко визначає, що система СБУ складається з центрального апарату СБУ, підпорядкованих регіональних органів, органів військової контррозвідки, військових формувань, навчальних і наукових установ. При цьому організаційну струк-

туру СБУ визначає Президент України. Крім того, глава держави призначає на посаду та звільняє з посади голову СБУ за відповідним поданням голови СБУ та його заступників [9].

Слід зазначити, що у структурі Центрального управління СБУ функціонує Головне управління контррозвідувального захисту інтересів держави, що здійснює контррозвідувальну діяльність, метою якої є виявлення наявних чи потенційних загроз економічній безпеці та їх оперативне усунення. Однак зазначені висновки робимо лише із назви вказаного управління, позаяк саме Положення про Головне управління контррозвідувального захисту інтересів держави із грифом «Для службового користування». Значимість покладених на СБУ завдань, як правоохоронного органу спеціального призначення, зумовлює розробку механізму її підзвітності та підконтрольності. Відповідно до положень ст. 31 та 32 Закону України «Про Службу безпеки України» контроль за діяльністю Служби безпеки України, дотриманням нею законодавства проводиться Верховною Радою України, тому голова СБУ щорічно подає до ВРУ звіт про діяльність спецслужби. Окрім того, контроль за діяльністю СБУ проводиться Президентом України та уповноваженими ним органами державної влади, також йому подається щорічний звіт про результати діяльності СБУ [9].

Говорячи про компетенцію як один із елементів правового статусу СБУ, важливо підкреслити, що її зміст визначається насамперед як сукупність закріплених у формальній формі прав і обов'язків, тобто повноважень будь-якого органу чи посадової особи, що визначає здатність відомства або офіційного персоналу приймати обов'язкові рішення, організувати та контролювати їх виконання, а також вживати відповідальних заходів, якщо це необхідно [19, с. 248].

На законодавчому рівні права та обов'язки СБУ регулюються статтями 24 та 25 Закону «Про Службу безпеки України», зокрема:

1) проведення інформаційно-аналітичної роботи для ефективної внутрішньої та зовнішньої діяльності органів державної влади та управління України щодо вирі-

шення завдань, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки України;

2) здійснює заходи щодо захисту національних інтересів у сфері зовнішньоекономічної діяльності;

3) розслідувати, припиняти, розслідувати та розкривати кримінальні правопорушення, розслідування яких законом покладено на Службу безпеки України;

4) вживає контррозвідувальних заходів щодо запобігання, виявлення, припинення та розкриття будь-яких форм розвідувально-підривної діяльності проти України;

5) контррозвідувальний захист національних економічних інтересів;

6) участь у розробленні та здійсненні заходів щодо забезпечення охорони державної таємниці відповідно до Закону України «Про державну таємницю» [20];

7) профілактика злочинів у сфері національної безпеки;

8) сприяти поліції та іншим правоохоронним органам у протидії кримінальним правопорушенням;

9) здійснювати науково-дослідну та дослідно-конструкторську роботу та застосовувати її результати в практичній діяльності;

10) виконує за дорученням Президента України інші завдання із забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки держави [9].

Служба безпеки України, як і будь-який суб'єкт влади, виконує покладені на неї завдання, реалізуючи покладені на неї права та обов'язки. Ці повноваження закріплені в чинному законодавстві для визначення межі допустимої та відповідної поведінки їхніх працівників у забезпеченні національної безпеки та територіальної цілісності. Сьогодні компетенція Служби безпеки України щодо боротьби з тероризмом регулюється низкою законодавчих актів, що призвело до неоднакового тлумачення та застосування. У зв'язку із цим, як зазначає С. Луо (*Shixun Luo, Zhongshan Zhang, Shuai Wang (2020)*), дослідження прав та обов'язків цього правоохоронного органу, в тому числі антитерористичних, рекомендується розпочати з визначення змісту, характеристик та структури його «компетенції» [6].

Термін «компетенція» перекладається з латинської мови і означає «володіти

правами», а його суть складається з двох складових частин: «Міра повноважень будь-якого органу чи посадової особи; низка питань, які знання та досвід має ця особа» [7]. Це ряд прав і обов'язків, які реалізує державна влада в певній сфері. У праці С. Гур'ют (*Singh, Gurjit (2022)*) знаходимо визначення компетенції як сукупності передбачених законом повноважень, прав і обов'язків певного органу чи посадової особи, що визначає його статус у системі державних установ (органів місцевого самоврядування) [8].

Мета діяльності Служби безпеки України окреслена в Законі України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. № 2229-12 і передбачає захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного та оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав та законних інтересів громадян в умовах розвідувально-підривної діяльності іноземних спецпідрозділів, порушень із боку окремих організацій, груп і осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці [9].

Важливим напрямком діяльності СБУ є контррозвідувальна діяльність, яка здійснюється з метою запобігання, оперативного виявлення та попередження зовнішніх і внутрішніх загроз для безпеки України, припинення діяльності розвідок, терористів та інших іноземних спецслужб, а також організацій, груп осіб що становить загрозу національній безпеці України усунення умов, що їм сприяли, та причин її виникнення [10, с. 73].

З урахуванням окремих правових норм метою антитерористичної діяльності СБУ можна визначити виявлення та усунення причин та умов, що можуть призвести до терористичних проявів, запобігання та припинення терористичних актів, виявлення цих зобов'язань, забезпечення притягнення винних осіб до відповідальності. Мету антитерористичної діяльності Служби безпеки України можна розділити на ряд більш конкретних цілей, досягнення яких забезпечить найбільш ефективні результати [11, с. 92]. Усі цілі, поставлені під час упорядкованої діяльності, на думку І. Добак (*Dobák, I. (2021)*), повинні відповідати таким характеристикам:

- цілі є конкретними та вимірними;
- керівництво виражає цілі в конкретній і вимірюваній формі, створюючи чітку опорну базу для подальшого прийняття рішень і оцінки ходу роботи, часове позиціонування цілей;

- спочатку встановлюють довгострокові цілі, а потім встановлюють коротко- та середньострокові цілі, щоб забезпечити довгострокові цілі;

- постановка цілей не перевищує можливостей суб'єкта управління [12, с. 75].

Тому цілі антитерористичної діяльності СБУ мають бути конкретними, чіткими, своєчасними та реальними. Крім того, вони повинні відповідати чинному законодавству, а їхні досягнення мають відповідати загальній меті діяльності правоохоронного органу. При формулюванні цілей у сфері управлінської діяльності необхідно, з позиції С. Целік (*Daricili, A. B. & Çelik, S. (2022)*), керуватися такими вимогами:

- об'єктивно визначати та збагачувати цілі відповідно до об'єктивних закономірностей і тенденцій суспільного розвитку та діяльності людей;

- мати соціальну мотивацію, тобто враховувати потреби людей, їхні вимоги та інтереси;

- бути науково обґрунтованими, тобто підкріплені відповідними науковими дослідженнями, які передбачають соціально-економічний, соціальний і духовний розвиток;

- систематично організовані, включаючи стратегічні, тактичні та оперативні, загальні та локальні, основні та допоміжні, кінцеві та проміжні, довгострокові, найближчі та найближчі цілі тощо;

- забезпечувати використання інтелектуальних та матеріальних ресурсів [13, с. 259].

Завдання та цілі Служби безпеки України у сфері протидії тероризму визначені законодавчо та мають виконуватися закріпленими за ними суб'єктами. Вони визначені нормативно-правовими актами,

що регулюють діяльність Служби безпеки України, та актами, що становлять правову основу боротьби з тероризмом.

Отже, відповідно до Закону про Службу безпеки України до завдань цього правоохоронного органу входить запобігання, виявлення, припинення та розкриття загроз миру та безпеці людства, тероризму, корупції та організованої злочинності в адміністративній та економічній сферах та інших безпосередніх загроз для України.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Таким чином, Служба безпеки України є одним із суб'єктів забезпечення національної безпеки держави, правовий статус СБУ являє собою визначене нормами права становище СБУ у системі інших правоохоронних органів як суб'єктів захисту національної безпеки держави, які знаходять своє закріплення у функціях, меті, завданнях, компетенції, організаційній структурі та юридичній відповідальності спецслужби.

Аналіз чинного законодавства дозволяє виділити такі завдання СБУ:

- виявлення та усунення причин та умов, що можуть призвести до проявів тероризму;

- захист людини і громадянина, суспільства та держави від тероризму;

- попередження, своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам безпеці України;

- мінімізація суспільно небезпечних наслідків терористичних дій;

- налагодження ефективної взаємодії уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськістю та розширення сфери протидії тероризму;

- організація міжнародного співробітництва у сфері боротьби з тероризмом;

- припинення розвідувальних, терористичних та інших протиправних посягань на національну безпеку України з боку іноземних спецпідрозділів і організацій, груп осіб та осіб тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 12.07.2022 р.).

2. Бітяк Ю.П., Байдін Ю.В. Політика національної безпеки як передумова реалізації державного суверенітету України. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права* : зб. наук.

ст. за матеріалами І Харк. міжнар.- прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М.В. Яновського і В.С. Семенова, Харків, 27 листоп. 2015 р. : у 2 ч. Харків, 2015. Ч. 1. С. 81–82. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/9792> (дата звернення: 13.07.2022 р.).

3. Беляков К.І. Законодавство в секторі інформаційної безпеки: технолого-правовий аналіз. *Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави* : зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 30 березня 2018 р.). Київ, 2018. С. 15–16.

4. Anthony H. Cordesman, *Chinese Strategy and Military Forces in 2021*, Center for Strategic International Studies June 7, 2021. URL: https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/210607_Cordesman_Chinese_Strategy.pdf?G7hUZdWUVJgaJzyC4E9Qj1m3w13SfjQ.

5. Баранецький Р.Ф. Щодо статусу Служби безпеки України як органу державної влади. *Юридична наука*. 2015. № 2. С. 22–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2015_2_5. (дата звернення: 15.07.2022 р.).

6. Shixun Luo, Zhongshan Zhang, Shuai Wang, et al., "Network for Hypersonic UCAV Swarms" *Science China Information Sciences*, Article Number 140311 (2020). URL: <https://doi.org/10.1007/s11432-019-2765-7>.

7. The National Institute for Defense Studies, NIDS China Security Report 2021: China's Military Strategy in the New Era, Nov 2020. URL: http://www.nids.mod.go.jp/publication/chinareport/pdf/china_report_EN_web_2021_A01.pdf.

8. Singh, Gurjit, *Germany's New National Security Strategy (April 12, 2022)*. URL: <https://www.orfonline.org/expert-speak/germanys-new-national-security-strategy/>, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4115097> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4115097>.

9. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. № 2229–12, уред. від 28.12.2015 р. Сайт «*Верховна Рада України*». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2229> (дата звернення: 15.07.2022 р.).

10. Носач А.В. Форми взаємодії Служби безпеки України з органами державної влади та громадськістю у сфері протидії тероризму. *Європейські перспективи*. 2017. № 2. С. 72–78.

11. Шоптенко С.С. Форми адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 5. С. 91–95

12. Dobák, I. (2021). Thoughts on the evolution of national security in cyberspace. *Security and Defence Quarterly*. 33(1). P. 75–85. URL: <https://doi.org/10.35467/sdq/133154>.

13. Darıçılı, A. B. & Çelik, S. (2022). National Security 2.0: The Cyber Security of Critical Infrastructure. *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs*. 26(2). P. 259–276. URL: <https://dergipark.org.tr/en/pub/perception/issue/68005/1055264>.

14. Гаруст Ю.В., Степановський В.С. Адміністративно-правовий статус Служби безпеки України як суб'єкта забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1(26). С. 123–127. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i1\(26\).24](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i1(26).24).

15. Oleksandr O. Bryhinets, Ivo Svoboda, Oksana R. Shevchuk, Yevgen V. Kotukh, Valentyna Yu. Radich (2020). Public value management and new public governance as modern approaches to the development of public administration. *Revista San Gregorio*. Special editin. 2020. Núm. 42 (2020).

16. Грідін О.В. Адміністративно-правовий статус Служби безпеки України. *Держава і право*. 2010. Вип. 48. С. 298–303.

17. Момотенко Т.Д. Правоохоронні органи: поняття і сутність. *Право і безпека*. 2014. № 4(55). С. 127–131.

18. Rasim M. Alguliyev, Yadigar N. Imamverdiyev, Rasim Sh. Mahmudov & Ramiz M. Aliguliyev (2020): Information security as a national security component, *Information Security Journal: A Global Perspective*. DOI: 10.1080/19393555.2020.1795323To. URL: <https://doi.org/10.1080/19393555.2020.1795323>Published online: 20 Jul 2020.

19. Умаєв Б. Особливості соціального захисту військовослужбовців і працівників Служби безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. № 70(2022). С. 248–252.

20. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення: 18.07.2022 р.).